

Arbeidsperspectieven in Brussel en in de periferie

Aanzienlijke kansen

- 104.000 jobs, vooral in Brussel (44.000) en in Halle-Vilvoorde (29.000), waar 70% van de arbeidsplaatsen zich bevinden.
- Rond de 5.500 vacatures doorgegeven aan de publieke tewerkstellingsdiensten (die slechts een deel van de vacatures behandelen), waarvan 2.200 in Brussel (1.100 bij Actiris).

Vooraf voor Brusselaars

- Brusselaars vullen 2/3 van de jobs in de sector in Brussel in (tegenover 48,5% voor alle arbeidsplaatsen in het Gewest)
- Brusselse werknemers in de sector zijn mobieler dan degenen uit de andere twee regio's: 16% onder hen zijn aan het werk buiten de regiogrenzen (6% in Vlaanderen, 13% in Wallonië).

Het zelfstandigenstatuut wordt vaak gebruikt als toegangsweg om te werken in de sector, hoewel dit minder het geval is in Brussel.

- We vinden er 12.000 zelfstandigen actief in de sector, tegenover 32.000 loontrekkenden, dus meer dan 1/4 van de arbeidsplaatsen (1/3 in de periferie).

Bronnen : RSZ, RSVZ (2011) ; Actiris, Forem, VDAB (2012)

Arbeidsperspectieven voor een gevarieerd publiek

In elk gewest onderscheidt het profiel van de loontrekkende werknemers in de handel zich van het algemene profiel op gewestniveau.

- Bedienden en vrouwen zijn er in de meerderheid.
- Er zijn meer mogelijkheden voor jongeren en laaggeschoolden.
- Er is meer flexibiliteit (deeltijds werk, tijdelijke contracten waaronder interim en studentenwerk).
- De lonen zijn er relatief laag.

Het modelprofiel van de zelfstandige in de sector: een man van minstens 40 jaar. Daarmee onderscheidt de zelfstandige zich van het algemene profiel van de loontrekkende.

Het profiel heeft bovendien een specifiek karakter volgens de branche binnen de sector. Bijvoorbeeld:

- Een uitgesproken vervrouwelijking bij de modebranche en apotheken, in tegenstelling tot meer technische branches en de gespecialiseerde voeding
- Het ondernemerschap verschilt van branche tot branche
- Ouderen zijn vaker actief bij hyper- en supermarkten of apotheken, jongeren zijn meer aanwezig bij mode, ICT, sport, cultuur en superettes.

Bronnen: RSZ, RSVZ

Brusselse ondernemingen

- Een belangrijke ondernemersdynamiek, ondanks een structurele en conjuncturele fragiliteit (talrijke faillissementen en een afname op lange termijn van de zelfstandige arbeid)
- Verschillende organisationele structuren (geïntegreerde distributie, geassocieerde of niet-geassocieerde zelfstandige handel)
- Een steeds groeiende concurrentie en die zich uitstrekt tot buiten de gewestgrenzen
- Nieuwe uitdagingen (o.a. e-commerce, diversiteit in de verkoop, het persoonlijker worden van de verkoopsrelatie...).

Bronnen: FOD Economie, RSVZ

Verschillende werkomgevingen

4.600 Brusselse vestigingen stellen 32.000 loontrekkenden te werk.

- Enkele grote vestigingen (minstens 50 loontrekkenden, 2%) nemen een aanzienlijk deel van de werkgelegenheid (38%) voor zich en bestaan naast een heleboel kleine bedrijven. Per vestiging telt Brussel gemiddeld 7 loontrekkenden en Halle-Vilvoorde 14.
- De specialisaties verschillen:
 - Voedingsdistributie (40% van de loontrekkenden, waarvan meer dan de helft bij supermarkten - 23%).
 - Distributie van niet-voedingsproducten (60%), vooral kleding (22%) en meubilair/binnenhuisinrichting (13%), naast andere specialisaties (apotheken, culturele en vrijetijdsgoederen, ICT,...).
 - Specifiek karakter: Brussel, kleding (+) en gespecialiseerde voeding (-) ; Halle-Vilvoorde, grootdistributie van voedings- of niet-voedingsproducten (+).
- De arbeidsomstandigheden zijn niet dezelfde: de sector wordt (voornamelijk) vertegenwoordigd door 5 paritaire comités.

Bron: RSZ

Contrasterende evoluties op het vlak van werk in de Brusselse handel

Ondanks de crisis steeg het totale volume van de werkgelegenheid (2008-11).

- De groei is weliswaar beperkter in Brussel (+0,5%) dan in de periferie (+1,7%) of in de twee andere gewesten (+ 1,4% in Vlaanderen en +2,7% in Wallonië).
- De tendens naar meer loontrekkenden zet zich door: de loontrekkende werkgelegenheid stijgt met 3,6% terwijl de zelfstandige werkgelegenheid verder daalt (-6,9%).
- Hoewel ze niet voldoen aan het modelprofiel in de sector, zijn mannen, voltijds werkenden en ouderen (zonder twijfel de weerspiegeling van de veroudering in bepaalde branches en het personeelsverloop onder jongeren) de eerste begunstigden van de groei.
- De groei van de werkgelegenheid is sterker in de niet-voedingsdistributie (+4,6%) dan in de voedingsdistributie (+1,4%) en weerspiegelt zo het specifieke karakter van Brussel, waar de kledingbranche de belangrijkste motor van de groei is. Bij de voedingsdistributie zijn supermarkten en vervolgens superettes en gespecialiseerde voeding de winnende formules..

Bronnen: RSZ, RSVZ

Panorama van de detailhandel in Brussel

Stand van zaken op de arbeidsmarkt

Een resem verschillende beroepen

- De typische beroepen van de sector bestrijken verschillende competentiedomeinen: verkoop (personeel van de grootdistributie en verkopers), verkoopmanagement en ambachtelijke voeding, naast andere transversale beroepen of beroepen die niet specifiek voor de sector zijn;
- Opdeling van de arbeidsmarkt: uitvoerende beroepen voor laaggeschoolden en kaderberoepen voor hooggeschoolden, maar biedt blijvend perspectieven aan laaggeschoolden.
- ± strikte opdeling van de beroepen volgens de grootte, de bedrijven, ... en soms specifieke eisen volgens de branche/de producten.

Wie zijn de werkzoekenden die deze beroepen willen uitoefenen?

Een belangrijke doelgroep in Brussel

- Een 10.000-tal in 2012; hun aantal steeg sterk de afgelopen jaren (+40% sinds de crisis).

Een specifiek profiel

- Aansluitend bij het profiel van de werkenden in de sector (meer vrouwen, laaggeschoolden en jongeren).
- Onderscheidt zich van het profiel van het geheel van Brusselse NWWZ: ze hebben vaker de Belgische nationaliteit, een minder lange inactiviteitsduur, minder kennis van het Engels maar niet van het Nederlands.

Dit profiel valt te nuanceren van beroep tot beroep; bijvoorbeeld,

- Vervrouwelijking doet zich minder voor bij de beroepen binnen het verkoopmanagement en de ambachtelijke voeding.
- Meer jongeren onder het verkoopspersoneel, vooral bij bepaalde branches (o.a. mode, ICT of sport) maar niet bij andere (o.a. verkoop van voeding).
- Betere talenkennis bij verkopers en verkoopmanagers, hoewel ze ontoereikend blijft.

Bron : Actiris

Uitstroom naar werk

- Een licht lagere uitstroomgraad naar werk dan voor het geheel van de werkzoekenden.
- Perspectieven in de sector: binnen de detailhandel, maar ook via interim, binnen de horeca en binnen de voedingsindustrie, vooral wat betreft de ambachtelijke voedingsberoepen.

Bron : Actiris

Welke profielen worden gezocht?

Een aanzienlijk aantal vacatures

- Actiris ontving 1.500 vacatures in 2012 ; na een eerdere stijging, daalde het aantal in 2012.
- Belang van andere rekruteringskanalen waarvoor we het aantal vacatures niet kennen (mond-tot-mondreclame, interim, interne mobiliteit, websites...).

De vereisten verschillen volgens het beroep, met name:

- Lagere vereisten (diploma en talenkennis), maar meer flexibiliteit verwacht voor de beroepen van de grootdistributie.
- Talenkennis: een duidelijk pluspunt voor verkopers en « managers ».
- Meer diploma-vereisten bij de ambachtelijke voedingsberoepen en zeker voor degenen in het verkoopmanagement, gekenmerkt door minder flexibele arbeidsomstandigheden.

Bron : Actiris

Structurele rekruteringsmoeilijkheden

Beroepen met structurele moeilijkheden

- Verkoper, televerkoper, winkelverantwoordelijke in ruime zin, ambachtelijke voedingsberoepen (slager en - bij kleine bedrijven - bakker).

Algemene verklaringen

- De arbeidsomstandigheden verminderen de aantrekkingskracht van de sector (soms nog sterker bij kleine bedrijven of bij bepaalde paritaire comités) en bezorgen de sector een negatief imago.
- De moeilijkheid om personeel te behouden.
- Bepaalde kennis van de beroepen/beroepstrajecten.

Specifieke verklaringen

- Verkoopspersoneel: de kandidaten voldoen niet aan het gezochte profiel.
- Ambachtelijke voedingsberoepen: gebrek aan interesse bij jongeren voor deze studierichtingen.
- Winkelverantwoordelijken: stijging van het scholingsniveau.

Verskillende oplossingen

- Verbetering van de kwaliteit van de jobs, promotie van het imago van de sector en van de beroepen, permanente vorming van de werknemers/zelfstandigen, informatieverbreiding naar jongeren en werkzoekenden, werken rond stereotypen, beroepsopleidingen, ...

Bron : Observatorium, overleg met arbeidsmarkt-, opleidings- en onderwijsactoren

En in de toekomst?

Beroepen van de toekomst, aangezien ze werk blijven verschaffen

- Aanzienlijke mogelijkheden qua werk die zouden moeten blijven bestaan, met name door de lokale verankering van de handelsactiviteiten, door de belangrijke turnover, door demografische evoluties die de mogelijkheid bieden om een bijkomend en doelgroepgericht aanbod te ontwikkelen, ...

Beroepen in transformatie, vooral door sociologische en technologische evoluties

- Professionalisme, expertise, advies en toenemende kennis over de producten op de markt
- Een ruime inzetbaarheid wordt meer en meer gewaardeerd
- Informatica-kennis
- Stijging van het scholingsniveau voor het kaderpersoneel
- ...